

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

ПСИХОЛОГІЯ ЖИТТЄВОГО ПРОСТОРУ
ОСОБИСТОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ
КРИЗИ, ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЦИФРОВОЇ
ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬНОГО ЖИТТЯ

14-15 вересня 2023 року

Одеса – 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет лінгвістики та перекладу
Кафедра педагогіки та психології

МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

ПСИХОЛОГІЯ ЖИТТЄВОГО ПРОСТОРУ ОСОБИСТОСТІ В
СУЧАСНИХ УМОВАХ КРИЗИ, ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЦИФРОВОЇ
ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬНОГО ЖИТТЯ

14-15 вересня 2023 року

Одеса – 2023

Тицька Я. О.

*кандидат юридичних наук, доцент,
декан Факультету права та економіки,
Міжнародний гуманітарний університет*

ПРАВОВЕ ОСМИСЛЕННЯ ПОВЕДІНКИ ЛЮДИНИ В НООСФЕРІ

Історія розвитку людства знає багато окремих умовних сфер людської активності: міфологічна, етична, догматично-релігійна, інтелектуальна, доктринально-богословська, позитивістська, природно-обґрунтовальна тощо. Ці сфери, хоча й пов'язані з розумом, інтелектом людини, але не мали великої планетарної сили: локальний характер одного суспільства запозичували інші суспільства з певними доповненнями та змінами [1,2,3,4]. Такі культурологічні діяння не становили світової небезпеки, оскільки у біосфері лише зароджувалась потужна консолідована спільність – ноосфера, а слухняність людини не перевершувала допустимої похибки, творчості. Однак онтологічні норми передбачали й передбачають виникнення такої сфери, яка матиме величезну планетарну силу. Це ноосфера, яка практично і теоретично набуває активності як на свідомому, так на і підсвідомому рівні і є останнім етапом творіння людства.

Бажаним для ноосфери є колективна свідомість, що межує з демократичністю і побудована на принципах рівності, свободи, виборності тощо. Народолобність є онтологічною властивістю різних суспільних утворень, вона гальмує егоїстичні діяння і дає розумові проявлятися на благо колективу. Це стосується й держави, яка, будучи народолобливою, охороняє інтелектуальні здобутки своїх вчених, належно оцінює їх і дбає про умови подальшого розвитку.

Синергетичні прояви колективного розуму найнеобхідніші для ноосфери [3]. Річ у тому, що управління розуму необхідно підпорядкувати природним процесам, що проявляються нелінійно, самоорганізовано, динамічно. В умовах ноосфери людина намагається впорядкувати суспільні відносини, які вона

вважає хаосом, наслідком чого часто є розпад суспільства на окремі угруповання. Але, якщо дослухатися до природних біфуркаційних процесів, дати їм діяти до критичної точки і в цій точці проявити народолобність, то такий колективний розум збереже симетрію та правову гармонію. Це і є *філософсько-правове обґрунтування гармонізації світу від суспільно-державних катаклізмів*.

У ноосферні процеси найчастіше проникає штучний розум, штучний інтелект. Як “штучний інтелект”, так і “штучний розум” є метафоричним (переносним) об’єднанням техніки і людини. На нашу думку, краще було б вживати такі терміни, як “енциклопедія технічних процедур”, “накопичувач технічних операцій”, “програма технічної діагностики”, бо “розум”, “інтелект” онтологічно притаманні лише людині [4].

Кожен із проявів природного і штучного розумів (колективного й індивідуального) не існує в ідеальному вигляді. Життєдіяльний процес утворює різноманітні комбінації різновидів розуму для забезпечення нормального розвитку. Проте дивні атрактори синергетичних інтелектуальних процесів призводять до планетарної глобалізації, яка є неминучим явищем, оскільки людський розум посилює глибину впливу на природу, все частіше порушується коеволюційний зв’язок, нехтуються вчення про Космос, не враховується те, що думка має велику природну силу, руйнуються тонкі духовні структури Всесвіту [1]. Така характеристика ноосфери є *теорією глобальних проблем*. Це до того ж стосується й негативних тенденцій техносфери, біотехнології, біомедичної технології, екології, мінералогії, спричинених відсутністю контролю за відповідними природними об’єктами та їхніми взаємозв’язками.

Проте, глобальні проблеми ноосфери повинні вирішуватися на міждержавному рівні правовими методами [2]. Адже на всі порушення біосфери є витвори людського розуму у позитивному праві. Позитивне право часто дає добро підсвідомо, узаконює нищення біосфери, до якого, крім людини, залучається інша жива й нежива природа, органічний й неорганічний світ. Основною причиною ноосферної кризи є неправомірна поведінка людини.

Поведінка людини є процесом взаємодії видимого матеріального світу і невидимого духовного світу, унаслідок чого реалізовується *онтологічна інформація* про її призначення на Землі [4]. Для підтримання свого існування, активного творіння “другої природи” перед людиною постає проблема вмілого збалансування матеріального і духовного, тілесного і душевного, інтелектуального й почуттєвого, пристрасного і непристрасного, необхідного і достатнього тощо. Для людства завжди актуальне пояснення своєї поведінки, обґрунтування своїх вчинків, звіт про виконання своїх онтологічних обов’язків, оскільки унаслідок правомірності чи неправомірності людини змінюється навколишнє середовище та духовні структури Всесвіту. Особливо загострюється питання поведінки людини тоді, коли проявляються активні дії розуму, інтелекту, що характерно для ноосфери.

У науці поведінку людини як систему дій біологічних, фізіологічних, психологічних, правових та інших рівнів науковці здебільшого зводять до системи вчинків, сукупність рефлексів, реакцію організму й психіки на зовнішні стимули [2]. Дослідження поведінки людини розпочалось практично недавно – кінець XIX ст. – і встановлено, що за психічною природою виділяють три *типи поведінки*: інстинктивна, практична (навпаки), розумна і два *види*: зовнішня (рухи, вчинки, висловлювання) і внутрішня (почуття, мислення). Це дослідження перебуває в активній фазі, оскільки виникли нові науки, зорієнтовані на поведінку людини. Зокрема, це стосується не тільки соціології, філософії, але й філософії права, соціології права, юридичної деонтології, канонічного права, синергетики права, семіотики права тощо. Проблеми філософії права скеровують людину на виконання *завдань поведінки* щонайменше у таких змістах: інтелігібельному, сенсигібельному, екзистенційному та флуктаційному.

Інтелігібельні завдання проблем філософії права відображають інтелектуально-правовий предмет уваги, своєрідні постулати розумової діяльності. Це, передусім, стосується вищої моралі, ненасильства, гуманізму, турботи, позитивного права. Предметом уваги у ноосферній поведінці є

ненасильство, що підтримує честь і гідність людини, дає їй на власний розсуд виконувати онтологічне призначення. [4].

Загалом, інтелігібельні завдання проблем філософії права відображають мету життя людини на Землі. Ця мета, хоча й передбачає утворення і народження метафізичних ідей, але є ноуменальною, тобто збагненою, що досягається розумом. Ноуменальна сутність людини у ноосфері необхідна. І яким би інтелігібельним світ не був, завжди повинна існувати певна межа, демаркація, за яку людський розум не поширюється, і відсутня суєта розуму. Вважатимемо це правилом для ноосфери, оскільки інтелігібельна група завдань виконує контрольну функцію проблем філософії права.

Не менш важливими завданнями проблем філософії права є *сенсигбельні ускладнення*, що відображають почуттєво-правовий предмет уваги. До них зарахуємо почуття: совісті, відповідальності, естетичності, альтруїзму. У ноосфері необхідний такий моральний самоконтроль, як совість. Почуття совісті є природним задоволенням чи незадоволенням своєю поведінкою. Йдеться про те, що якщо людина часто вдається до аналізу своєї діяльності, звіряє свої вчинки з природними нормами, то такі внутрішні регуляції набувають точності й адекватності. Звичайно, неправильна постановка мети життя притуплює почуття совісті й тоді вона є химерою, що стає причиною недослуховування до власного внутрішнього голосу (внутрішнього імперативу), заспокоєння.

Відтак, ноосферна діяльність неминуче повинна бути пов'язана з *інтеріоризаційними засадами*. Йдеться про процес перетворення зовнішніх, реальних дій на внутрішні, які визнають ідеальними мотивами поведінки. Особливо це стосується перевірених життєвою практикою надбань попередніх поколінь. Тут спрацьовує взаємозв'язок “діяльність – свідомість”, який для ноосфери має методологічне значення. Фактично інтеріоризаційні засади інтерпретують підсвідомий стан людини, який є визначальним чинником інтелектуальної діяльності, оскільки людина у своїй поведінці завдячує підсвідомому, яке є вирішальним для її соціалізації [4].

Таким чином, розглянувши *ключові екзистенційні проблеми поведінки людини у ноосфері*, зазначимо цінність особистих правових норм. Так, людина скеровує свої інтелектуальні зусилля здебільшого на задоволення пристрастей, хизується своїми панівними звичками і не завжди задумується, що розум не може бути у стані спокою і перебуває у трьох можливих вимірах: природному, надприродному і протиприродному. Звичайно, найкраще утримувати розум у природному стані, в якому він був створений. Для входження у надприродний стан потрібен своєрідний духовний розум, для того, щоб втриматися від певних блукань, антиприродно-правових помислів, що вдається важко. Найлегше (що є природно-протиправним) вдається не контролювати пристрасні помисли, які відображають неприродний (протиприродний) стан душі. Для розуму потрібно великих зусиль, щоб не захоплюватися всім неприродним, щоб безпристрасно ставитися до речей, якими володіємо, і цим зміцниться природно-правовий аспект поведінки людини в ноосфері.

Список використаної літератури

1. Мічіо Кайку. Фізика майбутнього / переклала з англ. А. Кам'янець. – Львів: Літопис, 2013.
2. Кузнєцова А. Ф. Ноосфера. Ноосферна (еволюційна) освіта: завдання і принципи їх реалізації // Духовність особистості: методологія, теорія і практика № 5 (52), 2012. - С. 139.
3. Вернадский В. И. Мышление как планетарное явление. – М. : Наука, 1982
4. Маслова Н. В. Периодическая система общих Законов человеческого общества. – М. : Институт холодинамики, 2006.

СТРЕСТІЙКОСТІ ФАХІВЦІВ МОРСЬКОГО ТРАНСПОРТУ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	281
<i>Сініченкова А. С., Савченко Л.Л., Бондар В.О.</i>	
ПСИХОСОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА ДІТЕЙ ПІД ЧАС СТРЕСОВОЇ ПОДІЇ.....	285
<i>Сімоненко О.Б.,</i>	
ЕМОЦІЙНИЙ СТАН ДІТЕЙ, ЯКІ ЗНАХОДЯТЬСЯ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО ТИСКУ.....	289
<i>Скворчевська Є.Л.</i>	
БАР'ЄРИ В СПІЛКУВАННІ ЯК ПРОБЛЕМА СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ПІДЛІТКІВ ВИМУШЕНИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ ЗА КОРДОНОМ.....	293
<i>Стасюк В.В.</i>	
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ РЕСУРС У СТРУКТУРІ СТРЕСОСТІЙКОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ.....	297
<i>Тімченко О. В.</i>	
ЩО ЗАЛИШАЄ НАМ У СПАДОК ВІТЧИЗНЯНА СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 19.00.09. «ПСИХОЛОГІЯ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ».....	300
<i>Тицька Я.О..</i>	
ПРАВОВЕ ОСМИСЛЕННЯ ПОВЕДІНКИ ЛЮДИНИ В НООСФЕРІ.....	304
<i>Українець В.М.</i>	
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЙНОГО КОМПОНЕНТУ СТРЕСОСТІЙКОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ.	309
<i>Хайрулін О.М.</i>	
ІГРОВІ АСПЕКТИ ПСИХОЛОГІЇ ЖИТТЄВОГО ПРОСТОРУ ОСОБИСТОСТІ.	313
<i>Цільмак О.М.</i>	
ПРОВІНА ТА МЕТОДИ ЇЇ КОРИГУВАННЯ.	317
<i>Шарапановська Ю.В., Єрмакова С.О.,</i>	
НООСФЕРНІ МЕХАНІЗМИ ВЗАЄМОДІЇ ВИКЛАДАЧІВ І СТУДЕНТІВ	322
<i>Шрагіна Л.І., Месєрович М.Й.</i>	
ЗМІНА РОЛІ ОСОБИСТОСТІ ЯК ЕЛЕМЕНТУ СОЦІУМУ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ.	325
<i>Яцишина А.М.</i>	
СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В УМОВАХ БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.	330